

NAŠA MISEL

LETO I.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

ŠT. 4

IZHAJA ŠTIRINAJSTEDNEVNO.

CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 18 DIN

Ljubljana, 18. januarja 1936.

Program je konstruktivno jugoslovenstvo. Po besedah današnjega časa o tem pojmu ne more biti debate. Po besedah. Po delih smo daleč od tega. Mnogo se piše o jugoslovenstvu in se tudi bo. Zakaj? Predvsem zato, ker ta pojem ni dokončno formuliran, ker se mu privedajo razni pomeni. Privedajo pa se mu razni pomeni zato, ker je v Jugoslaviji neomejeno število društev, organizacij, korporacij, strank, frakcij od katerih vsaka zase smatra, da ima monopol nad jugoslovenstvom. »Sveto in točno je ono, kar jaz naredim; ono, kar ti narediš, je protidržavno in anacionalno, ti služiš tujim interesom!« Na vseh straneh vidimo zastave, zборе, velike besede, obljube in grožnje. Potuje se z »jugoslovenstvom« od trga do trga, od mesta do mesta, in hvalljo se vse dobre strani te ideje, iznašajo se še boljše strani vodil in »iniciatorjev« — prišli smo do tega, da je postala sejmiska atrakcija ideja, za katero so naši predhodniki žrtvovali svoja življenja.

Ce nekdo sanja o tem, da se omladina s tem postopkom strinja, se kruto moti, in zdi se nam, da nje prebujanje ne bo spremljano s preveč prijetnimi okolnostmi. Danes starejši zelo radi padajo v nevarno pogreško, da smatrajo, da omladina, ker molči, hodi za njimi, da je ona njihova avantgarda. Usodna zabloda. Najboljši del omladine, namreč oni, ki bo nekega dne, na neki način, dobil v svoje roke krmilo državnega broda, ta del se je že davno odrekel vseh »manifestacij« za jugoslovensko misel, vseh »senzacionalnih izjav merodajnih činiteljev«. Brez ozira, ali je to komu prav ali ne, postaja omladina vedno samostojnejša in se zaveda, da ni razloga, da posluša in pritrjuje migljaje od zgoraj. Ni razloga tudi zato: mar nekdo smatra, da je kaj dobrega v teh »migljajih od zgoraj«, ki jih ona posluša? Ne! Ni čudno, da je današnja omladina precej »nogometiška«; ker zares, bolj modro in koristno je goniti žogo, kakor pa poslušati pitlijske izjave in pridige, in gledati domišljavo ponašanje žrecov »državotvorne misli«.

Ni čudno, da imamo mnogo levičarjev na naših univerzah. Ne glede na to, da večina teh ljudi nima pojma o komunizmu, da je njihovo znanje o ulogi kapitala v gospodarstvu enako znanju krave o tenisu — res pa je, da pristopajo k tem pokretu, ker prednostavljajo nekakšen načrt, smatrajo, da jim kot mladim ljudem cvete tamkaj lepša bodočnost, kakor v meščanskih strankah, kjer drže v svojih rokah vso oblast ljudi, katerih prepričanje je, da je mladina mešanica pubertetnih zahtev in »nezrelih« razsodb (v kolikor pač more biti o razsojanju govora).

Ce »stari« žele, da pridobijo »mlade«, jim je pred vsem treba, da predložijo sigurno konstrukcijo gotovega načrta, po katerem naj bi se delalo. Meglenim idejam, prorokovanjem in sličnemu danes ne more nihče nasesti (a mi dvomimo, da bi mogla omladina komurkoli nasesti).

Program je: konstruktivno jugoslovenstvo. Konstruktivno, dovolite, da naglasimo. To predpostavlja načrtno delo, načrtno vzgojo, načrtno organizacijo — vendar, od vsega tega niti sledu, niti glasu. Nacionalizem je danes regio-

nalizem, obstoja slovensko jugoslovenstvo, hrvaško, srbsko, o čemer bi se moglo eventuelno še debatirati. Ali o tem, da je drug večji Jugosloven od drugega, o tem želite slišati naše mišljenje? Potrpežljivost omladine je velika, ona prenaša stvari, ki ji niso po godu. Vendar je to le danes dejstvo. Dejstvo je, da danes omladina v svojih vrstah nima vodje in da se še ni ustvaril edinstven duh v našem naraščanju. Vendar to ni tako usodno: latentne misli so povsod iste, zadostoval bo majhen preokret, da se vse reke in vse želje združijo v en sam tok.

Naše latentne misli izhajajo večinoma že iz preje navedenega. Naš nacionalizem ni pred vsem metafizična spekulacija, temveč nujna potreba sedanosti. Mi smo mišljenja, da nacionalizem nima tistih odnosov do države, da bi imel za posledico pravico do nameščenja in zagotovanja. Obratno, iz dejstva, da je kdo nameščen, naj bi se predpostavljalo, da je nacionalist. To ni razredna mržnja, temveč plod razmišljanja: naša država je mlada, ona predstavlja skupnost različnih etničnih komponent. Da bi se iz teh komponent dobila ena rezultanta, je potrebno, da po vsej zgradbi veje en duh: jugoslovenski duh. Ta pa se da zahtevati samo od onih, ki z njim ne trgujejo. To ni nikak »mladostni romantizem« — dokler ne zavzemajo odgovornih mest v naši državi Jugoslaveni po sreči, tako dolgo ne bomo doživeli onega velikega napredka, ki ga zaman pričakujemo celih osemnajst let.

Kaj pomeni »borbeno jugoslovenstvo«? Mislite li, da so to bobni in zastave, široke geste, pridige na trgu in visoke besede? Ne. Borbeno jugoslovenstvo se očituje edino v delu. V naši državi je mnogo takih odnosov, kakršnih ne bi smelo biti. Na primer, odnos med Slovenci in Srbohrvati, med Srbi in Hrvatimi, med Srbi-prečani in Srbi iz bivše kraljevine Srbije itd. Ne bomo raziskovali kdo nusi krivdo. V vsakem slučaju, Avstro-Ogrska kot jagnje božje, ki jemlje grehe sveta, nas kot izgovor ne zadovolji več. Zdi se nam, da so težko grešili oni, ki so poslednjih osemnajst let vodili državno politiko. Dopršiti delo uedinjenja, to bi moralo biti naš cilj; doslej žal ni bil. Nam, omladini, je jasno: »ako mi to ne preuzmemo u svoje roke, neče niko drugi. Ne može u tom pravcu raditi čovek koji svoju budućnost već ima za sobom; nećemo nikada doći do stvarnog jugoslovenstva ako nas i nadalje budu vodili ljudi koji, iskorišćujući naše oduševljenje i našu veru, teže samo za tim da osiguraju sebe. Čovek koji je celog života bio Srbin, neće pod starost odjednom postati Jugosloven, on može da ima najbolje namere ali neće moći da eliminiše sve ono što je učinilo da je postao što je... Ne može se ta činjenica maknuti sa sveta lepim rečima, govorima i predavanjima. Ali se može jedno: nove naraštaje odgojiti u jednom, istom duhu. Omladina, nezatežena tradicijama, može i mora svoju sudbinu, a time sudbinu celog naroda, preuzeti u svoje roke« (»Omladinska akcija«, Zagreb, št. 2-3, Božić 1933).

To je naš konfiteor, temu cilju bo jugoslovenka omladina posvetila vse svoje moči.

DRUGA RESOLUCIJA S. J. N. A. O.

S J N A O, dosleden svojemu splošno-političnemu programu, izraženem v prvi ideološki resoluciji, in svoji dolžnosti, da zastopa interese jugoslovenskih akademikov in univerz, smatra za potrebno, da prikaže gledanje nacionalnih akademikov o najvažnejših vprašanjih, ki se tičejo naših univerz.

I. Prosvetna politika, kot del obče državne politike, mora biti podrejena nacionalnim in državnim interesom. V skladu napačno vodene državne politike, je logično, da je tudi prosvetna politika postavljena na napačne temelje. Čeprav potreba inteligence vseh strok v Jugoslaviji ni niti iz daleka zadovoljiva, se še smatra za potrebno, da se z vsemi mogočimi sredstvi otežkuje studij, da se tako »reši« vprašanje brezposelnosti in »hiperprodukcije« mladih intelektualcev.

Cilj pravilne državne politike je, da pomaga ustvarjati jugoslovensko inteligenco, da ji nudi normalne pogoje za njeno delo v življenju našega naroda, ne pa, da se z nesmiselnimi sredstvi ustvarja kader brezposelnih gimnazijskih abiturientov.

II. Kot produkt take smeri prosvetne politike je osnovana znana obča univerzitetna uredba, ki nosi podobne znake kakor ves sistem, s katerim se skuša rešiti vprašanje naše prosvete. Ne spuščajoč se v podrobnosti, smatramo, da je svoboda v interesnem delu vsakega akademskega društva garancija normalnega razvoja naših univerz. Avtonomija se mora univerzam zagotoviti, ker le ona edina omogoči pravilno kulturno rast mladih intelektualcev. Med tem pa se izpadi nekaterih destruktivnih akademskih elementov na naših univerzah kakor tudi vandalsko uničevanje univerzitetne (narodne) imovine, se ne smejo ščititi z univerzitetno avtonomijo, ker se s tem ustvarjajo predpogoji za neizbežen propad. Prav tako se mora preprečiti tudi postopanje nekaterih profesorjev, kateri pod videzom univerzitetne

avtonomije ustvarjajo na beograjski univerzi v vodenju univerzitetne imovine in v postavljanju univerzitetnih docentov anarhijo, v Zagrebu pa na nečuten način ustvarjajo samovoljno določene politične fronte v profesor-skem senatu.

III. Uredbe o poedinih fakultetah se morajo nanašati na stvarne potrebe in razmere posameznih znanst. strok v naši državi. S J N A O je objasnili g. prosvetnemu ministru svoje stališče o novi uredbi tehnične fakultete in Ekonomsko-komercialne visoke šole, zahtevajoč, da vsaj v teh prilikah in pod tem sistemom doseže določene koristi za akademike imenovanih fakultet. S J N A O bo tudi v bodoče vršil svojo dolžnost, zastopajoč interese vseh akademikov, čeprav se zaveda dejstva, da bo pri teh svojih zahtevkih naletel na nerazumevanje pri prosvetnih faktorjih.

IV. Pomanjkanje vsakega načrta pri razporejanju finančnih dotacij za naše univerze, se najjasneje očituje danes, ko se najresnejše dela na vzgraditvi nove moderne veterinarske fakultete v Beogradu, medtem, ko obstoječa veterinarska fakulteta v Zagrebu (kakor vse ostale fakultete v Zagrebu, Ljubljani, Skoplju in Subotici) ne more imeti predavanj, radi pomanjkanja razsvetljave, kurjave prostorov in sličnega. Dostojno vzdrževanje že obstoječih fakultet spada v najsvetejše dolžnosti naše države.

V. S J N A O se najostreje omejuje od ustanovljanja režimskih ekspozitur na poedinih univerzah. Uvajanje strankarsko režimske politike med akademike v veliki meri škoduje dobremu glasu jugoslovenskega akademika.

Te besede naslavlja S J N A O akademski in ostali javnosti v upanju, da bo pravilno razumela in ocenila prizadevanje onega dela med jugoslovenskimi akademiki, ki je vedno pripravljen, da za dobrobit naše države in naroda žrtvuje vso svojo tvorno silo.

S J N A O

PRVA SEDNICA S. J. N. A. O.

Nestašica mesta nam ne dovoljuje da podrobno opišemo tok sednice. Dosta je to: podnet je samo izveštaj Izvršnog odbora (pretsednika, potpretsednika, tajnika i blagajnika). Sednica, iako je trajala do pola sedam, bila je prekinuta pre no što se moglo preći na ostale tačke dnevnog reda. Razlog: sabotaza članova Ornasa. I mi, Ljubljanci, i svi ostali jugoslovenski studenti članovi Sjnau, pokazivali smo dosada neverovatnu popustljivost prema Beogradjanima. Posle ove sednice, mislimo da su od ove bolećivosti izlečeni i najpopustljiviji.

Izveštaji su bili prekidani vrlo čestim upadima pretsednika Ornasa. Naročito su smatrali da je pretsednik Saveza suviše kratko izložio praški kongres C. I. E. Kratko utoliko što nije naglasio da presudnu i skoro jedinu zaslugu za uspeh Jugoslovena u Pragu ima pretsednik Ornasa. Samo ovaj da je radio, on da je bio glavna

ličnost. Naravno, to pretsednik Saveza nije mogao izneti jer mu je ta okolnost bila nova, kao i ostalim delegatima. Smeš koji je izazvala ta izjava, nije zbunila kolege iz Beograda. Naprotiv, napadi na rad Sjnau su postajali sve žestoci i, dakako, sve manje utemeljeni. O nekoj dobroj volji da se zajednički pretresu sva pitanja, ukoliko su sporna, nije moglo biti ni reči. Beskrajnim praznim govorima, frazama i velikim gestikulacijama, Ornas — udruženje koje se do danas nije afirmisalo među beogradskim studentima — uzdizao je kao »nadzgrada« svih studentskih udruženja u Beogradu, kao koruna stremljenja beogradske nacionalne omladine. Da je to istina, — bilo bi žalosno.

U toku sednice, bio je primljen predlog da se svakom govorniku ograniči vreme govora na pet minuta, sa dodatkom da pretsednik, po uvidjavnosti, taj rok može da

produži. Opomenut da je prošao već i deset minuta, predsednik Ornaša nije hteo da prekine jedan od svojih mnogobrojnih govora nego je, pomoću svojih članova, stao sprovesti običan tenor nadvikujući sve ostale delegata. Nije bilo nikakve potrebe da se i nadalje razgovara sa udruženjem koje, po našem mišljenju, nikog ne pretstavlja, pa je predsednik prekinuo sednicu.

Posle svih iskustava Beogradjanima (ne računajući, naravno, samo Ornaš ovamo), naše je mišljenje da je danas svaki pokušaj saradnje sa njima iluzoran. Mi smo izgubili svaku iluziju, ne verujemo ni u kakav uspeh događ u Beogradu postoje udruženja koja prebacuju Savezu nepravilnosti u finansiskom poslovanju (dok Sinao do danas nije primio ni pare pripomoći!) a sami primaju petisuća dinara mesečno od Ministarstva prosvete. Vest je neproverena zasada ali se tvrdi da ovu svotu primaju na račun Sinao!

Nekada, mi bismo se uzrujavali na sve ovo. Danas, mi smo navikli na takve metode. Konstatujemo samo da su svi delegati, i Zagrebčani, i Ljubljanci, i Skopljanici, očekivali unapred da će članovi Ornaša pokušati da onemoguće svaki rad. Pikanтно je samo da ovi isti naši beogradski prijatelji kategorično traže prenos sedišta Sinao u Beograd!!!

Drugi dan, 22. decembra, smo se delegati odpejli na Oplenac. Takoj od Beograda se pokrajina prijazno spremila. Slovenci je kar bolj domaće, ko se začno vzdigovati ljubki griči, ki zelo spominjajo na valovito Dolensko.

Vožnja autobusom iz Mladenovca na Oplenac je bila tiha, svi obrazi resni — tako se je šla visokoškolska mladičina klanjat svojemu nesmrtnemu Vodji. Topola! Kar v glavu nam ni šlo, da se je iz tega malega sela razplamtela revolucionarni ogenj ki je omajal v temeljih osmansko carstvo.

Peš smo se podali k zadnjemu počivališču Njega, čigar smrti ne moremo preboleti.

V kripti smo se zbrali, s svećama v rokah, molče smo zrlj v večno luč v kroni. Iz ganutja nas je dvignul jasni glas predsednika, tovariša Marinkovića: »... Naj gorjijo, o Vlada, te sveće kot znak naše goreće ljubavi do Tebe in do Tvojega de-

la. Vedno bo Tvoja mladina branila ta oženj v sebi. Slava Kralju našem!»

Vrnili smo se u Mladenovac, kje se je rati nediscipliniranosti Beogradjanov prekinjena seja u miru nadaljevala. Takoj na začetku je bilo načeto vprašanje Ornaša. Po dolgi debati se je sklenilo predati Ornaš, oziroma njega zastopnike, razsodišču Sinao.

Sledila so poročila o stanju posameznih univerz, oz. fakulteta. O položaju na ljubljanski univerzi je poročal tovariš Uršič, ki je izjavil, da so se vse tri grupe na vseučilišču izkristalizirale in stopile v odločno borbo. O zagrebskih prilikah je poročal tovariš Marinković. Zagrebska univerza kaže močan odsev javnega življenja. Poudari, da zagrebska publika ignorira prireditve nacionalnih akademikov, vendar konstatira da na univerzi ni več one napetosti, ki je bila pred 2—3 leti. Nacionalni akademiki so številčno sicer slabši od separatistov, a dosti jači od komunistov. Vsa nacionalna društva so zapustila dnevno politiko in se postavila na kulturno bazu. Dogodki se razvijaju prirodno, medtem pa se hočejo nacionalni akademiki notranje izgraditi, k čemur bo precej pripomogel list, ki bo začel v kratkem izhajati. O skopljski fakulteti referira tovariš Bukša, ki očita izvršnomu odboru, da ni dovolj poskrbel za poglobitev vezi med univerzami. V Skoplju je priredil Mestni odbor Sinao već proslav, katerih so se udeležili skoro vsi profesori in študentje. S tem so bila poročila delegatov izčrpana. Tovariš Rapotec poda poročilo o reviziji kongresnega centralnega akcijskega odbora u Ljubljani, ki so jo izvršili revizorji gg. Dr. Laza Popović in Dr. Fran Zavrnik iz Zagreba in gg. Dr. Alojz Zalokar in Dr. Nikola Radojčić iz Ljubljane. Ta revizijski odbor je našel vsa poslovanje v popolnem redu.

Kot zadnja točka dnevnega reda je bila sestava resolucije, ki jo objavljamo v današnjoj številki. Nadalje je bilo sklenjeno, da si Sinao izgradi močan tisk, ki naj postane v vseh univerzitetkih centrah glasila idej nacionalne omladine.

Na kolodvoru smo se prisrčno poslovili od Skopljanecv in se vrnili u Zagreb in Ljubljano, s trdno voljo, da priče to delo nadaljujemo, v veri, da tako najbolje služimo ideji Blagopokojnega Kralja.

BISTVO IN SMISEL ZADNJIH „REFORM“ V S. S. S. R.

Prinašamo gornji članek, ki ga objavljamo po ruskom časopisu »Za Novuju Rossiju«. Smatramo, da bo mogel razjasniti marsikatero vprašanje o današnjoj Rusiji, ki se je pojavljalo v zadnjem času u naši javnosti. Mislimo tudi, da to kar se danes događa u Rusiji, nima le pomena za Rusijo samo, marveć ima splošno evropski in svetovni pomen. Zato je tudi za nas in za našo idejnu orijentaciju velike važnosti. Ako bodo imeli čitatelji kako pripombo ali svoje misli o tem predmetu, jih bodo mogli objaviti u prihodnjih številkah našega lista.

Razdobja oblasti kompartije

Ves čas obstoja kompartiji moremo razdeliti na dve razdobji: 1) od oktobra do konca petletke 2) od konca petletke do naših dni. Razlikujeta se med seboj po tem, kakšno vlogo je igrala oblast. V prvem razdobju je oblast z ozirom na silo nove ideje vrgla dva idejna stimula, dva cilja: ideja svetovne revolucije in nato, ko je ustvaritev te ideje doživela krah, ideja zgraditve socializma u eni deželi kot daljša pot k svetovni revoluciji. Zaredi teh stimulov je oblast sprovela vse, kar označuje dobo vojnege komunizma in petletke, razkroj dežele in prebivalstva, teror, uničenje milijonov ruskega ljudstva, gigantsko ustvarjanje petletke, kolektivizacija, koncentracija itd. Toda i petletka i dežlovanje kominterne i vse ostalo ni moglo služiti za okrepitev oblasti, nasprotno, u mnogo slučajih je oslabilo njen položaj izazivajuć upor prebivalstva, gospodarsko propadanje, proteste inozemskih država itd. V kljub tomu je oblast imela moć za izvajanje komunističnege eksperimenta. Imela je je zaradi svežine in sile njene ideje, ki je dajala vero skupinam prebivalstva, ki so ji služile. Toda komunistični ideji sta odvezla silo najprej neizvedba svetovne revolucije, nato krah petletke, ki je uničila vero na takojšnjo ustvaritev socialističnege raja.

Gradba socializma se je končala, to da socialistični raj še ni nastopil. Utrujenost in razočaranje sta zamenjala navdušenje in entuziazem. Ni bilo već sil, da bi obdržali vero u socialno ideju niti idejnega stimula, vsled katerega bi morali zahtevati novih naporov. Toda sile, na katere se sovjetska oblast ni ozirala pri izvajanju svojih načrtov in ki so se ojaćile zaradi razočaranja in kraha komunistične ideje, so prisilile oblast, da je odstopila od svojih načrtov zato, da bi okrepila lastni položaj.

Činitelji izpremembe politike oblasti

Činitelji imenovane izpremembe so bili: 1) sovjetsko gospodarstvo, ki se je rušilo in propadalo zaradi eksperimentov i razdobja in ki je zato zahtevala od oblasti stalnih finansijskih podpora in prevelikih naporov. 2) naraćanje protisovjetskih sil, začinjajuć od nepokorjenega in odpornega sela in končno s stranko, kjer opažamo podtalno protivladno propagando 3) utrujenost in reakcija na leta naporege graditeljstva, umetnege entuziazma in udarnih gesel obnem s pomanjkanjem, drugim nevarnostmi in lakoto. 4) mednarodni položaj, ki se je poslabšal zaradi grozeće vojne in nastopa fašizma u Nemćiji in Italiji. Imenovane sile so delovale že preje, pa so u trenutku kraha petletke odloćilno vplivale na idejno oslabljeno oblast. Pod njihovim vplivom so se začele te izpremembe in reforme, o katerih bomo govorili u nadaljnjih izvajanjih. (Nadaljevanje sledi)

Naroćajte in širite
Našo Misel!

BEOGRADSKA NACIONALNA OMLADINA

Nemoguće je reći koliko ima nacionalnih studenata na Beogradskom univerzitetu jer najispravniji među njima nisu učlanjeni ni u koju postojeću organizaciju, oni su neorganizovani. A to zato što je nacionalna misao kompromitovana tako da se govori kako »pošten čovek ne može da se izdaje za nacionalistu«. Ako rasmotrimo stanje, videćemo, da je ono, zaista, neutešno.

Prva činjenica koja pada u oči je nesrazmerno isticanje lične ambicije. Nesrazmerno utoliko što daleko prelazi intelektualne sposobnosti pojedinaца. Čovek se ne može oteti utisku kako je taj paroksizam ličnih ambicija posledica osećanja manjevrednosti. Drukčije, naime, teško se daju tumačiti izjave pojedinih vodećih ličnosti, izjave koje ne poznaju mere ni takta.

Druga činjenica je mržnja koja vlada među raznim nacionalnim skupinama. Ta mržnja je posledica prve činjenice, naravno. Niko ne pripušta ni mogućnost da neki drugi ima više pristalica od njega. Svak drugi je »general bez vojske« i »kompromitovana ličnost«.

Treća je činjenica nesamostalnost svih skupina. Svaka od njih je vezana za neku ličnost van studentskih redova. Redovno je to neki politik koji želi da ima avangardu mladih pristalica oko sebe. Ovde treba primetiti da se u Beogradu na ovo drukčije gleda nego u Ljubljani. Tamo se to, u stvari, i ne taj, to je stvar javna i nikoga ne zabudjuje (što još ne znači da se svi slažu s time da i među omladinu treba umeti partiske razmirice i uopšte metode naše političke borbe).

Četvrta činjenica je da niko od vodećih među studentima nije pošteđen od raznih, težih i lakših, optužbi. Te optužbe su često potkrepljene i dokazima a upućuju se, kao što smo rekli, nesamo od ideoloških protivnika nego i od istomišljenika ali pripadnika druge skupine. A dešava se i to da takve optužbe iznose članovi vlastite skupine koji tada svoj stav, tumače različitim objašnjenjima. Naprimera da je optužen vodj samo firma a da društvo, u stvari, vodi neki treći; ili: između dva zla, bira se manje; a manje je zlo biti kompromitovan ali i popravljen nego biti nekompromitovan ali i nepoznat. Peta je činjenica da materialna strana svakog posla igra važnu ako ne presudnu ulogu. Tu nema nikakvih sentimentalnosti, gde ima izgleda na finansijski dobitak, sva su srećstva dozvoljena. Čovek se, uostalom, mora čuditi veštini kojom se pronalaze ti finansijski dobici.

Rezimirajući sve navedene činjenice, dolazimo do zaključka da smo imali pravo kada smo tvrdili da je stanje među nacionalnom omladinom Beogradskog univerziteta neutešno. Lična ambicija, sama po sebi, je korisna ali je opasna kada je posledica izvesnog patološkog procesa. Vaš razgovor ne može imati prihvatljiv rezultat ako se vaš sabesednik drži za najpametnijeg u blizoj i daljoj okolini — da se vulgarno izrazimo. Ali, i to još ne bi bilo strašno. Strašno je, međutim, ako lična ambicija predje granicu dozvolje-

nog te se poslužuje nemoralnih sredstava. Da bi se održao na vodećem mestu, čovek se, naprimera, proda. Kao protuvrednost dobija neograničenu vlast tako da raspolaže sankcijama, koje mogu biti, da navedemo primer, stambene naravi.

Skupine se razlikuju samo po vodji. Ideoloških razlika nema; iz prostog razloga što se skupine obično ne poklapaju sa kojim organizovanim društvom nego su to grupe koje su se okupile oko pojedinih vodja. Broj pristalica je različiti ali nigde ne prelazi sto. Veći broj se dobija na način što se pojedine velike grupacije, na primer Akademski aeroklub ili Studentski dom, jednostavno pribroje ovoj ili onoj skupini. Drugi je način osnivanje, na brzu ruku, novih društava, raznih liga, naprimera; pa, kada se navodi brojeva snaga tih organizacija, obično se zabavlja primedba da su članovi u njima svuda ista lica.

Pomenuli smo mržnju koja postoji među ovim skupinama. Blaži izraz ne možemo upotrebiti jer jedino ovaj približno pokazuje pravo stanje. Nije ni kakvo čudo, naprotiv, to je stara pri-povetka, da se protivniku pridaje epitet »plaćenički«: međutim, kada jedan »nacionalista« »dokazuje« da je drugi policijski agent, onda je to već žalostna stvar.

Moramo se upitati, dakako, zašto postoje te razmirice kada bi svi ovi ljudi, u načelu, trebalo da rade za istu stvar. Nažalost (u ovom slučaju nažalost), lična ambicija tu nije dovoljan motiv da objasni ovu međusobnu borbu do istrebljenja. Motivi su dublji a odnose se, izgleda, uglavnom na našu petu činjenicu.

Prirodno da ovakva omladina nije raspoložena da deluje i kao eksponent pojedinih političkih ljudi. Sa predumišljajem kažemo »ljudi« a ne »stranake«. Naime, tu se opet ne radi o kakvoj ideološkoj saglasnosti nego je to, prosto, »prijateljstvo« između gospodina ministra tog i tog i njegovih »mladih prijatelja«. Ti mladi prijatelji su obično i telohranitelji »tog i tog«, uzgred napomenuto. Da bismo razumeli ovaj odnos moramo imati na umu da se kod nas vodi lična politika, kao što je poznato. A tada je potrebno imati oslonca u »mladoj generaciji«, u »našem naraćanju«.

Smatrali smo za jako potrebno da, kao početak, iznesemo ovo nekoliko činjenica jer pitanju prestoničke nacionalne omladine treba posvetiti veliku pažnju. Zato što to nije pitanje samo Beograda nego pitanje cele države. Poznato nam je sasvim dobro da se činjenice našeg članka odnose samo na manjinu a da je većina beogradskih studenata nacionalno ispravna. Samo, to ne igra ulogu: većina se uopšte ne vidi, vidi se samo manjina, koja daje ton.

Po prirodni stvari, trebalo bi da Beograd vodi nacionalnu omladinu cele zemlje, trebalo bi da je njegova omladina i ideološki i moralno najizgrađenija. Danas, ona je na poslednjem mestu i u jednom i u drugom pogledu. Oko toga se ne sme obilaziti jer bi to moglo imati sudbonosne posledice.

Z naših univerz

15. SLOVANSKI VEČER

Pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. Vel. Kralja je J. N. A. D. Jadran priredil na Taboru 11. jan. 1936. svoj tradicionalni XV. Slovanski večer. Njegov Veličanstvo je zastopal divizijski general g. Nedeljković. Većer sta otvorila z nagovori predsednik prireditvege odbora in društveni predsednik, ki je v svojem govoru povdaril krepko voljo Jadrana, da ne ostane samo zvest jugoslovanski misli, ampak, da nastopi tudi pot ustvarjanja pravih Jugoslovana. Po absolviranem koncertnem delu prireditve ki je zelo lepo uspel, je g. kraljevi zastopnik s kraljevim Kolom otvoril ples, ki je trajal do ranega jutra. Prirediteljem na lepem moralnem uspehu čestitamo.

20 : 7.5 : 2.5

Na zagrebski univerzi je pred Božićem zmanjkalo kuriva in radi tega so bila predavanja predčasno zaključena.

Enak primer beleži tudi skopljska filozofska fakulteta. Rektorat zagrebske univerze je bil tudi u januarju prisiljen podaljšati počitnice, ker so bili vsi koraki za pravočasno preskrbo kuriva brezuspešni.

G. rektor zagrebske univerze je poslal g. prosvetnemu ministru obširno spomenico. Ta spomenica ima za osnovno gornje številčno razmerje, ki nam predočuje, koliko milijonov dinarjev je dobila univerza u Beogradu. Ljubljani in Zagrebu za svoje gradbene potrebe. Spomenica ugotavlja, da bi morala dobiti zagrebska univerza vsaj 50 milj. din. u tekoćem letu za svoje gradbene potrebe.

G. rektor zagrebske univerze se u svojoj spomenici sklicuje tudi na onih 7.5 milj. Din, ki jih naj bi kraljevska vlada »naklonila« naši univerzi za gradnju univerzitetne biblioteke. V zaćetku julija sta se u Beogradu mudila delegata Akademске zveze, ki sta »izposlova-

la kredit za biblioteko. Zasluga teh dveh tov. delegatov je pa le ta, da sta beograjskem dopisniku »Slovenca« v alarmantni obliki sporočila svoj uspeh. Povrhu vsega sta tov. delegata vse svoje intervencije vršila za hrbtno odbora za zgraditev biblioteke, dasi je že ta storil vse merodajne korake. Vsa naša javnost je bila zopet enkrat potegnjena, mi akademiki pa ogorčeni radi tega, ker je določena skupina akademikov nameravala napraviti videz kot, da smo dobili kredit za knjižnico po njeni zaslugi. A glej, denarja še do danes ni, in ga tudi nikdar ne bo po zaslugi klerikalnih akademikov. Ti tovariši še niso v borbi za zgraditev biblioteke ničesar napravili, pač pa preskrbeli za dokaj zmešnjave in kompromitiranja akcije za zgraditev biblioteke. Še tako naprej...

ŠOLSKE KNJIGE

Prejeli smo dopis nekoga našega prijatelja iz Zagreba, ki ga objavljamo v celoti. Ako ima kdo izmed čitateljev o tem predmetu kako pripombo ali drugo misljenje, ga prosimo, da ga iznese. Objavili ga bomo rade volje.

Vprašanje šolskih knjig je treba osvetliti z vseh strani, čeprav ne smemo pozabiti, da je največ prahu dvignilo v Dravski banovini, medtem ko se v ostalih delih države o njem govori mnogo manj. Ne izvajamo iz tega nikakih zaključkov, ugotavljamo le dejstvo.

V načelu odobravamo unifikacijo in monopolizacijo šolskih knjig. Posebno prvo. Dokler bodo naše pokrajine imele različne šolske knjige, se naša država ne bo mogla na znotraj učvrstiti. Problem vzgoje novih naraščajev pri nas na žalost ni igral odločilne vloge, zato tudi smo v toku 18 let napravili tolikšen napredek v nacionalnem pogledu. »Na mladih svet ostane«. Mi pa vidimo pri vsakem koraku, kako se ti mladi v vsakem mestu vzgajajo v drugi smeri. Prav zato, ker smo bili toliko stoletij pod različnimi vplivi, prav zato, ker smo bili pod pritiskom različnih kulturnih sfer, je potrebno, da se vzgoja celega novega naraščaja napoti v popolnoma edinstveno smer. Zakaj smo se končno uedinili, zakaj smo stvorili našo skupno državo? Ni bilo potreba toliko groznih žrtev našega naroda, ako smo hoteli, da se tudi nadalje igramo »kulturnih samobitnosti«. Bolj važen je interes naše zajednice, kakor pa »interes« katerekoli pokrajine. V ostalem, kakšen interes more imeti pokrajina, ko zahteva, da se njena mladina vzgaja drugače kakor v ostalih krajih? Mi najodločnejše protestiramo proti krilatici, da »stopnja razumevanja znanosti, torej stopnja inteligence raste v smeri od juga in istoka proti zapadu. To je ordinarna laž, na katero na žalost nasledajo tudi najresnejši ljudje. Pisec tega je prepotoval vso Jugoslavijo navzdolž in vprek in je razgovarjal z ljudmi i

na skrajnem jugoistoku, v Ohridu ali Baru, i na skrajnem severozapadu, na Jesenicah ali Rakeku. Videli je, koliko ima prav Cvijič, ko govori o prirojeni bistrosti in o prirodni inteligenci našega človeka; tudi onega, ki živi v naših »primitivnih« krajih. Mi ne želimo, odgovoriti na isti način onim, ki takšne paralele postavljajo; ugotavljamo le, da nam zgodovina našega naroda kaže vrstni red »stopnje razumevanja«, ki je obraten od navedenega: začne od juga in istoka in pada proti zapadu. Duševna kultura se ne vidi v odstotkih pismenosti — to ne smemo pozabiti.

Demokratsko je uzakoniti one knjige, ki so bile sprejete v konkurzu kot najboljše. To se dela že davno v drugih naprednih državah in skrajni čas je, da se tudi pri nas preneha z anarhijo, ki je do sedaj vladala. Izбира knjig v konkurzu je najpravičnejši in najboljši način, o čemer za nas sploh več ne more biti govora.

Kar se tiče monopolizacije, se moramo spomniti, da je ona tudi do sedaj obstojala. Edino, da so monopol imeli poedine založbe (mar smo pozabili vse one zajedljive zabavljice na račun Gece Kona?), a ne država. Odveč je jadicovati nad propadom naših tiskarn, ki bi baje prišel, ako bi država monopolizirala izdajanje učbenikov. Ta sentimentalnost je tudi čudna, ako se spomnimo, s kakšno strupenostjo so pisali pri nas o dragih knjigah. Založbe so takrat bile »kapitalistična podjetja, ki jim je bilo edino do profita, ne pa do prosvete širokih narodnih slojev«; ali pa: »danes nihče ne more kupovati knjig, ker so predrage«. Mnogo založb se je danes specializiralo za učbenike in prav v tem so nekdanji iskali vzrok za tolikšno obilje »dopolnjenih in popravljenih izdaj«. Sedaj naenkrat ne čujemo več tega očitka, marveč se od nas zahteva, da pomagamo ta način praznenja žepov roditeljev — in to v imenu obrambe neke »kulturne samobitnosti«. Po vsem tem se ne sme nihče začuditi, ako predpostavimo, da je vzrok temu nezadovoljstvu nekaj drugega kakor to, kar se iznaša.

Na podlagi vsega tega moramo trditi, da borba proti unifikaciji in monopolizaciji šolskih knjig ne more koristiti prosveti, marveč ji je edino v škodo.

Marko Zuč.

ALI JE NACIONALIST BREZVEREC?

Vprašanje vere v nacionalizmu je bilo in je še mnogokrat kamen spodtike našim idejnim in političnim nasprotnikom. Razpravljanje o vseh momentih privede predaleč, osvetlili pa bomo odnose nacionalizma in vere tam, kjer prihajajo najbolj do izraza, to je v odnosajih nacionalizma napram preprostemu ljudstvu, kjer so ti po zaslugi gotovih okolnosti, ki so

predmet obdelave tega članka, naravnost pereči.

Naš narod je gotovo globoko veren; verske svetinje so mu nad vse sveta stvar. V veri je vedno in povsod iskal svoje tolažbe, v nji je počival po težkem delu. Vera mu je bila in mu je prepotrebna moralna opora, česar ne more zanikati nihče (razen marksistov seveda), in pa že tudi spreminjajo takotikol in vsakdo, ki bo prišel z njim v stik, bo moral to njegovo čustvo upoštevati in spoštovati.

Naši idejni in politični nasprotniki so se tega dejstva dobro zavedali in so baš v tem takoj opazili idealno sredstvo onemogočanja svojih nasprotnikov. Delo ni bilo težko, perioodične injekcije slepega sovraštva in blatenja brez vsake stvarne podlage in zrna resnice zapeljejo preproste človeka kmalu do prepričanja, da bo morda končno na stvari le nekaj resnice in če je vsejan prvi dvom, ni več daleč do uspeha. Ni potem čudno ogorčenje zapeljanega dela naših kmetičev itd. proti pokretu, ki je v njegovih očeh tako obtožen, kakor je tudi popolnoma evidentno, kako ogabno je postopanje teh ljudi, ki v dosseg svojih sebičnih namenov izrabljajo človekova čustva, ki radi svojih političnih uspehov sejejo razdor in mržnjo v duše onih, ki jim je to tuje. Proti temu izrabljanju vere se bori mo nacionalisti vedno in povsod, ne proti veri sami, pa tudi to se, naravno, tendenčno tolmači ljudstvu.

Nacionalizem nikomur in nikoli ni odrekal njegove vere; nasprotno, ob vsaki priliki je to človekovo nagnjenje upošteval toda nikoli v smislu naših nasprotnikov, ki vse svoje delovanje postavljajo na bazo vere, kakor ga drugi zopet absolutno zanikajo. Vera je nacionalistu njegova priwatna zadeva. Nihče mu je ne jemlje, nihče mu je ne zanika. In baš v tem se vidi ono visoko moralno dostojanstvo vsakega nacionalista.

Strup, ki ga človeško telo dobiva v rednih presledkih, preneha učinkovati, če ni porcija vedno večja. Tudi pri našem preprostem človeku, ki so ga in ga še zastrupljajo z mržnjo napram »brezvercem« nacionalistom, bo prenehal učinkovati, ker se porcije abotnosti ne bodo mogle več večati. Takrat bo onim, ki so pod krinko »prijateljev« ljudstva njegovi največji sovražniki, odklenkalo. Prevarani del naroda bo pljunil pred nje in se oklenil resničnih zaveznikov, ki razumejo njegove težnje in spoštujejo njegova čustva.

D. B.

Ali si že naročnik »Naše misli«?

Ako si, potem glej, da pridobiš čim več novih naročnikov, ako še nisi, pa več kaj je Tvoja dolžnost!

Imaš kake predloge za vsebinsko izboljšanje »Naše misli«, za njeno uspešnejše razširjanje v vrstah mlade generacije?

Pošlji jih uredništvu, odnosno upravi Ljubljana, Knafljeva 5.

MIMOGREDE

TISKOVNA SVOBODA V SSSR

Naši sodrugi na Univerzi in drugod redno nastopajo kot zagovorniki največje, takorekoč anarhistične svobode. To je tipična in trajna lastnost vseh opozicionalcev, seveda samo dokler so v opoziciji. Čim pa pridejo na oblast se stvar temeljito izpremeni.

Pri nas se marksisti ne morejo pri- toževati, da bi jim bila onemogočena propaganda njihovih idej. Saj je naš, posebno zagrebški in beograjski, knjižni trg kar preplavljen z njihovo, na žalost večinoma tujo (židovsko), ali pa v najboljšem slučaju papagajsko kopirano literaturo.

Kako pa izgleda ta toliko oboževana svoboda, posebno svoboda tiska, v tisti državi kjer so zmagale svobodoljubne ideje naših sodrugov? So njihovi predstavniki ostali zvesti osnovnemu dialektičnemu principu, ki trdi, da noben društveni red ni večni, temveč se mora neprestano izpopolnjevati, izpreminjati?

V ta namen bo najbolje, ako navedemo nekoliko odstavkov iz pred približno pol leta objavljenega članka. Na- pisal ga je Mihail Kolcov, predsednik Novinarske zveze v Moskvi.

»Še vedno se očita Sovjetski Rusiji da onemogoča tisku svobodno delovanje. Od vseh očitkov je ta najbolj brezmiseln. Nikjer, v nobeni državi nima tisk take možnosti za vsestransko kritiziranje konkretnih napak celotnih pojavov in poedinih oseb, pa naj stoji še tako visoko«.

Radi bi videli, kakšna usoda bi doletela proti Staljinu naperjen članek in njegovega pisatelja! Toda v nadaljnjih izvajanjih gospoda sodruga dobiva tudi sovjetska svoboda tiska konkretnejše oblike.

»Seveda je treba s tem v zvezi omeniti, da niso v SSSR dovoljeni časopisi, ki bi lahko agitirali za drugačno družabno ureditev«.

Vsekakor za svobodo tiska popolnoma nevažno dejstvo. Saj nikjer, posebno pa v SSSR, noben režim ne smatra samega sebe za edinega zaščitnika in predstavnika narodovih potreb in obstoječega družabnega stanja.

»Delovno ljudstvo uživa vse politične pravice, med njimi tudi svobodo tiska«.

To je krona vseh sodrugovih izvajanj. Lepo karikiran cinizem, združen s satiro, ki ne rabi nobenega pojasnila.

KDO REPREZENTIRA CELJSKE AKADEMIKE?

Društvo jugoslov. akademikov v Celju je priredilo te dni prvi akademski reprezentančni ples. To društvo je bilo ustanovljeno pred dvema letoma ter je imelo povsem reprezentativni značaj. V prvi poslovni dobi, ko je nacionalna skupina v tem društvu nosila breme odgovornosti in dela, je društvo pokazalo prav lepe uspehe ter se je zelo trudilo, da izboljša so-

KULTURA

SLOVANSKI SVET

Težnje neodvisne mladine
Mesečna revija. Leto I. številka 1. in 2. Naročnina letno 55.— Din, za dijake 40.— Din.

Oktobra je izšla prva številka te resne in po svoji vsebini visoko stoječe revije. V nekakšni programatični izjavi je uredništvo podalo svoje misli o delu in smernicah nove publikacije.

Kot nam že sam naslov pove bo njena glavna naloga obstojala v obravnavanju vseh. Slovanov se tičočih problemov. Njen namen je služiti medsebojnemu spoznavanju, ustvarjanju skupnosti in bratstva med poedinimi slovanskimi narodi.

Vse to pa v duhu sedanjega časa, kajti »slovanska romantika« se je preživela in »slovansko vzajemnost« je treba postaviti na nove temelje, ki bodo odgovarjali zahtevam povojnih razmer. — »Geslo pangermanizma je v polnem razmahu, poraja se pravkar nov panlatinizem; zakaj pa se ne bi mi Slovani zavedali svoje plemenske pripadnosti, ako smo si že po svoji duševnosti in jezikovni sorodnosti

mного bližji kot ostali latinski ali germanski narodi.« Toliko o mišljenju uredništva.

Vsak Jugosloven mora z veseljem pozdraviti novo revijo, kajti izpolnila je ogromno vrzel v našem omladinskem tisku. Želeli bi le, da se strogo drži naznačene smeri, kajti v nasprotnem slučaju bo padla v vrsto onih mnogih in često nepotrebnih vodenih glasil. Področje, ki ga je izbrala, ji nudi priliko za hvaležno in uspešno, izven naših vsakdanjih notranjih preprirov stoječe delovanje. Prvi dve številki nam dokazujeta, da ji lahko zaupamo.

Ugotoviti pa moramo, da so vsi do sedaj izšli članki bolj opisujočega, zgodovinskega ali če hočete, informativnega značaja. Zaenkrat pogrešamo onega konstruktivizma, ki je edini sposoben ustvariti novo idejo, »postaviti slovansko vzajemnost na nove temelje«. V ta namen so potrebne nove misli, načrti. Najti je treba skupne interesne sfere, utemeljiti zakaj je potrebno in kako naj v praktičnem izvajanju izgleda panslavistična ideologija, bodisi na zunanje političnem, gospodarskem ali kulturnem področju. Tega ne bomo dosegli samo z obravnavanjem v preteklost spadajočih dogodkov, temveč le z ustvaritvijo novega, ute-

meljenega in stvarnega vseslovanskega programa. Vsaka težnja in delovanje mora imeti pred seboj svoj realen smoter, kajti v nasprotnem slučaju se pretvori v brezglavo tavanje.

Uredništvo popolnoma pravilno ugotavlja, češ »da se je predvojna slovanska romantika preživela«. Zato smo tudi prepričani, da bo poskusilo izpolniti ta najvažnejši del svojega programa: doprinesti svoj delež k ustvaritvi nove vseslovanske ideologije. Naloga je težka, a zato izredno važna in plemenita. Njena rešitev bi dala odgovor na marsikatero kočljivo in danes še vedno dvomljivo vprašanje. Prvi dve številki tvorita zelo dober uvod v tako delovanje, in če bodo prihodnje številke pokazale nekoliko več ustvarjanja v smeri podanih misli, potem ne bo revija samo lepa in resna, temveč tudi popolna.

Med sodelavci revije nahajamo ime dr. Franceta Vebra (Etika zadružnega gospodarstva) in dr. Vladimira Murka (Organizacija češkoslovaških delarnih zavodov in njih poslovanje v času krize), ki nam praktično dokazuje, da bo uredništvo iskalo »sodelovanja tudi starejših, ki naj bi nam s svojim izkuством bili varen vodnik na naši poti.« Vsekakor je to zelo koristno in bo ugled revije le dvignilo.

Vkljub temu pa želimo, da bi čim več člankov, že radi podnaslova, ki si ga je revija nadela, napisali omladinci sami.

Poleg že omenjenih dveh so dosedaj v Slovanskem svetu izšli še sledeči članki: Petnajstletnica Male zveze (Jež Janko), Jugoslovani in Čehoslovaki onstran meja lastnih držav (Leo Stare), Wyspianskega drama »Wesela« (—mr), Etika zadružnega gospodarstva (France Veber), Ljudska štetja v Avstriji in Koroški Slovenci (Jože Prochazka).

Revija ima stalne in dobro urejene rubrike »Slovanski pregled«, »Bibliografija« in »Narodno obrambni vestnik«, ki služijo kot zanimivo in potrebno dopolnilo k ostali vsebini.

Uredništvo je v stalnem stiku z raznimi slovanskimi ligami pri nas in drugod.

»Slovanski svet« izdaja konzorcij čigar predstavnik je g. Leo Stare, cand. jur. Urejuje ga g. Janko Jež, cand. jur., odgovorni urednik pa je Jože Prochazka, cand. jur.

Kot smo že uvodoma rekli, smatramo, da je bila revija Slovanski svet nujno potrebna in želimo ji le, da bi z uspehom izpolnila svojo nalogo. Dolžnost vseh je, da jo pri tem njenem hotenju podpremo.

cialni položaj celjskih akademikov. Pozneje pa so v društvu nastale take prilike, da so bili nacionalni akademiki prisiljeni iz društva izstopiti ter izjaviti, da društvo ni več reprezentativno. Društvo se je tudi preimenovalo v akad. društvo »Brazda« ter nastopa sedaj še pod starim nazivom edino radi tega, ker oblast še ni potrdila spremenjenih pravil. Po vsem tem proglašitev prireditve za reprezentančno ni pravilna, kajti najmočnejša skupina celjskih akademikov nima s tem društvom prav ničesar skupnega več!

TO PRAVIMO

»Slovenec« se v svoji 11. številki z dne 15. januarja pod naslovom »Kaj pravite?«, spodtika nad šolskim predavanjem nekega dijaka pod naslovom: »Slovenske narodne manjšine pod klerofašizmom na Koroškem«. Med drugim pravi naslednje: »Mladi predavatelj je v pomanjkljivem obsegu razlagal vse težave Slovencev na Koroškem in s sovražstvom na ustnicah dokazoval, da so klerofašisti po papeževih okrožnicah naši narodni manjšini vzeli vse pravice«. Nato še razlaga, da to predavanje ni samostojno delo, »ampak poizkus nesamostojnega političnega govora«, in da zato ne spada v šolo. H koncu vprašuje: »Kaj pravite gospod urednik, ali je taka šola še šola? Oli je še samo pod oblastjo g. prosvetnega ministra, ali pa je že tudi kdo drugi dobil kaj besede v njej? Kaj bo dala narodu: požrtvovalne izobražljive strupene agitatorje? Kaj pravite?«

Pravimo, da ne gre, da bi se v šolo uvajala politika, vendar pa si dovoljujemo tudi mi nekaj vprašanj.

Ali je predavanje, ki slika trpljenje naših rojakov na Koroškem tudi že »dnevna politika«, če so v njem omenjena preganjanja s strani sedanjega avstrijskega režima? Ali naj predavatelj govori o klerofašizmu »z ljubeznijo na ustnicah?« Pa menda ne »Slovenec« na ljubo? Saj vendar »Slovenec« ne najde dovolj strupenih izrazov za napadanje vseh vrst fašizmov, pa tudi h klerikalcem se nikakor ne prišteva.

AKADEMSKA DUŠTVA NA MONAKOVSKI UNIVERZI

Na nemških univerzah je uveden za študente numerus clausus. Tako se je smelo v letošnjem zimskem semestru vpisati na monakovski univerzo le 5400 slušateljev, na tehnično visoko šolo pa 2100.

Pri vpisu na tukajšnje univerzo so imeli prednost sledeči: 1. stari borci za nacionalno-socialistično idejo. Pod te stare bojovnike spadajo vsi člani nacionalno-socialistične stranke, katerih izkaznice ne presegajo tekoče številke milijon; 2. vsi oni, ki so prekinili študije radi odsluženja vojaškega roka in 3. oni, ki so bili doslej vpisani dva ali več semestrov na univerzah v Königsbergu in Breslavu ter na tehnični visoki šoli v Gdansk.

Glavna stanovska organizacija za vse akademike je »Studentenschaft«. To društvo je razdeljeno na posamezne odseke po fakultetah. Poleg tega pa obstoja v okviru tega združenja še odsek za časopisje in poseben odsek za akademičarke.

Pri sklepanju o oprostitvi ali znižanju šolnin igra ta »Studentenschaft« glavno vlogo, ker univerza odstopi posamezne prošnje dijakom, da oni sami odločajo o tem, oziroma, da univerzi podajo svoje mišljenje. Razumljivo je, da se pri mnogih takih sklepih gode krivice.

Poleg tega strokovnega združenja imajo nemški akademiki Nacionalno-socialistični nemški študentovski savez (N. S. D. St. B.) kot svojo politično organizacijo. Ta savez je naslednik ukinjenih korporacij. Po zgledu korporacij ima tudi savez svoj veliki dom »Kameradschaftshaus«, v katerem se člani vzgajajo na povsem strogi vojaški disciplini.

Ne te, niti prve organizacije ne more postati član inozemski akademik ali Žid!

Dalje nam ne gre v glavo, zakaj se je »Slovenec« na vso zadevo spomnil šele sedaj, ko vendar sam pravi, da se je stvar pripetila »že v zgodovinski dobi«. Ali ni bila zadeva takrat vsaj toliko važna kot danes? Toda »Slovenec« se ni takrat niti malo zavzel za to, da bi imel »besedo v šoli le g. prosvetni minister«, dejstvo pa je, da so se gotovi »Slovenec« sorodni krogi trudili baš zato, da so ustvarili med srednješolci čim več »strupenih agitatorjev«.

Ponavljamo še enkrat, da se popolnoma strinjamo s tem, da politična propaganda ne spada v šolo, dali smo le duška svojemu začudenju nad tem, da je »Slovenec« šele zdaj prišel do tega spoznanja, pa tudi nad tem, da na enkrat tako ogorčeno brani fašizem.

KDO JE INTELIGENTEN?

Na sestanku nekega v ljubljanskem predmestju se nahajajočega društva smo imeli priliko slišati iz ust odposlanca višje društvene instance med drugim tudi sledeče zanimive besede:

»Veseli me, da sem našel v Vaših izvaianjih toliko inteligence, to mi je dokaz, da je med Vami mnogo inteligentnih ljudi. Že radi tega se ne smete in Vas tudi jaz ne morem smatrati za nikako predmestno, temveč mestno društvo«.

Iz tega sledi, da stanuje vsak inteligent (ne izobražen!) človek v mestnem centru, medtem ko bi v predmestju živeli le duševno manj vredni ljudje. Res, lep in praktičen način za določevanje inteligence!

ČUDEN OKUS!

»Dvorana na Taboru mi ne ugaja«, pravijo nekateri in pošiljajo raje svoje zastopnike.

POPLAVA V LJUBLJANI

Naš prijatelj, ki stanuje blizu kolo dvora, nam sporoča, da prihajajo zadnje dni v Ljubljano ogromne količine časopisnega papirja. Sklepamo, da je to v zvezi z izdajo druge številke »Levice desnice«, ki bo, kakor znano, preplavila vso Ljubljano.

»No, no, gospodje, le požurite se s preplavljenjem!«

Da pa ne bi preveč odtujili inozemskega dijaka od svojih stvari in radi propagande svojih idej so ustanovili Internacionalni študentovski klub, ki pa nima ničesar skupnega z CJE (ki ima svojo podružnico tudi v Ljubljani). Ta klub je čisto interna nemška zadeva.

To so torej v glavnem tri velike organizacije, ki obstojajo po vseh nemških univerzah.

Nemškemu akademiku je v socialnem pogledu preskrbljeno tako, da mu lahko zavidamo. V teku desetletij si je pridobil toliko mecenov, da je danes preskrbljen s hrano in stanovanjem. Krasne hiše, ki so jih dobrotniki podarili dijaštvu, pričajo o tem. Pa tudi povsod, kamor prideš, imaš ugodnosti in to v muzejih, gledališčih, raznih drugih prireditvah, tramvajih, železnicah, trgovinah, restavracijah, povsod tam, kjer se akademik giblje.

Vsak slušatelj univerze, čim se vpiše, je že avtomatično član akademike zavarovalne in bolniške blaginje. Brezplačno ima zdravljenje v kliniki. Če se mu pa zgodi kakšna nesreča pri opravljanju svojega strokovnega posla, recimo pri medicinskih kakšna eksplozija v laboratorijih, infekcija ali podobno, dobi za časa svoje invalidnosti izplačane podpore. V službi pod tujim jarmom, odtrganih od čaju trajne nesposobnosti za nadaljevanje študija dobi do 20.000 RM podpore.

Zelo delavna društva, ki obstojajo vzporedno s temi, so še »Vereinigung Auslandsdeutscher Studierender«, v katerem morajo biti vpisani vsi inozemski Nemci. Na podlagi vpisa v tem društvu so oproščeni vseh takih na univerzi. Dalje obstoja »Volksbund für das Deutschtum im Ausland«.

Iredentistično društvo z nalogo, da je v stalnih stikih z inozemskimi Nemci. V nekem proglasu pravi to društvu, da je Nemcev nad 100 milijonov, a le 2/3 jih je Zedinjenih, 35 milijonov jih matične države, brezpravna manjšina, ki se bori za svoj obstanek in za ohranitev nemške kulture!

»Deutsche Akademische Auslandsstelle« skrbi za propagando med inozemskimi akademiki za čim večji poset nemških univerz. Vzorno urejen urad, ki ima poleg tega odsek za tolmače (Akademisches Uebersetzung und Dolmetscherbüro). Ta pisarna prevaja vse dokumente inozemskih akademikov vseh jezikov na svetu v nemščino. Le ta biro ima pravico prevajati in le njega potrdilo na prevodu velja kot dokument za univerzo.

Ko človek vidi, koliko dokumentov mora predložiti pri vpisu, da ga sprejmejo na univerzo, se z veliko zahvalnostjo oddahne, ker mu ta biro preiskrbi vse, kar potrebuje. Tudi krstne liste in demisorij, ki so v latinskem jeziku, univerza ne priznava in zahteva nemški prevod.

»Der Deutsche Akademische Austauschdienst«. Potrebna organizacija tudi pri nas. Zdi se mi, da je lansko leto prvič nastopila izmenjava jugoslovenskih medicincev z nemškimi. Razgovarjal sem se z nekim medicincem — Nemcem, ki študira v Monakovem in ki je bil preteklo poletne počitnice na podlagi te izmenjave dodeljen v ljubljansko bolnico. Ko je prišel v Ljubljano, niso vedeli o njegove

vem prihodu ničesar niti na univerzi niti v bolnici. Moral se je obrniti na nemško poslaništvo v Beograd, da je potem vso stvar uredilo.

Ob tej priliki naj omenim še kopico društev inozemskih akademikov.

Na monakovskih visokih šolah študira okrog 500 inozemcev. One narodnosti, ki so zastopane po večjem številu dijaštva, so si ustanovile svoja društva. Društvo švicarskih akademikov »Helvetia Monacensis«, dalje »Hindustan Student Club«, združenje madžarskih akademikov »Hungaria«, južnoameriški akademiki imajo svoj »Lattein« »Amerikanischer Studentenverein«, »Šipka«, bolgarsko akademsko društvo, združenje rumunskih akademikov, dalje organizacije kitajskih študentov in društvo akademikov iz Turčije.

Izmed vseh teh organizacij je najmočnejše po številu članstva bolgarsko akademsko društvo »Šipka«. Saj študira v Monakovem samo na tehnični visoki šoli okrog 50 Bolgarov.

Jugoslovenci, čeprav nas je 15, nimamo še svojega društva, ki bi bilo prav gotovo potrebno. Upamo pa, da bomo mogli stopiti v poletnem semestru že v krog inozemskih akademskih društev!

Prav tako se že vrše pogajanja z bolgarskimi akademiki o ustanovitvi bolgarsko-jugoslovenske akademске lige. Seveda so še to neoficielni razgovori, ker si moramo prej sami Jugoslovani stvoriti svojo organizacijo.

M.

TRBOVLJE

Trbovlje v številkah

Nova rudarska generacija od starosti 16 do 30 let predstavlja povsem sodoben, od ostalih rudarjev ločen krog. Oni pri delu neprestano psujejo (kar so se naučili od starih) in godrnjajo zaradi usode, ki so ji jo vsilili kapitalisti in slab družabni ustroj. Običajno so oni zelo izobraženi mladi ljudje, pa vendar dopuste, da jih prevarjajo s kakšno neumnostjo marksističnega duha. Njim bi bilo prav vseeno, kje so zaposleni, ako ne bi bili primorani, da delajo vprav v Trbovlju, kjer so prvič v življenju z grenkobo v srcu vzdignili lopato, kjer so prvič kakor živina vlekli in porivali dvotonske »hunte«, napolnjene s premogom. Nje je rudnik obremenil z najtežjim in najbolj napornim delom kot vozače ali aranžerje, kjer morajo biti stalno pazljivi, točni, vztrajni in močni.

Nekaj reminiscenc.

Minulo je leto, minuli so dnevi brezbržnosti siromakov, ko so rudarji na božjem soncu na klopih pred svojimi stanovanji brezplačno lečili revmatizem in tuberkulozo, preživljajoč dneve v tišem potapljanju v čuvstva in misli na lepše čase, ko se je dobro zasluzilo, a še boljše živelo. To ni bilo davno. Spomini so še sveži, radi tega težji in temnejši. Leta 1927, rudar ni vedel kam z denarjem. Tedaj so mu plačali več, kot je zaslužil in štedil ni popolnoma nič. Od njega se je zahtevalo, da hitro delo in da v najvišji meri vrže na zemeljsko površino vse, kar se more nazvati premog.

Tri leta je tega, kar je bil v Trbovljah premog izkopavan z dnevnim odkopom (sedaj ima ta teren v koncesiji Dukić). Pripovedujejo, da je bilo pri površinskem odkopavanju zaposlenih okoli 2.000 žen. Na črnih poljih so se ženske rute rdečile kot makovi cvetovi. V podzemlju pa je delalo dvakrat toliko rudarjev. Tedaj je rudnik komaj zmagoval velika naročila. Toda čas visokega delovnega standarda in velikega iskanja premoga je minul. Danes živi rudnik od starega zaslužka in od eventualnih naročb, a na rudniškemu depozitu leži na soncu in dežju tisoče ton rjavega premoga.

Zdecimirani z redukcijami, boleznimi in neugodami, današnji zaposleni rudarji napregajo svoje poslednje sile in se v potu svojega obraza trudijo, da s svojim mizernim zaslužkom na akord omogočijo še dan življenja svojim družini. Zadovoljni bi bili, kadar bi mogli zaslužiti dovolj za en sam dnevni obrok. Če pa jim njihove dece ne bi prehranjevala razna huma-

nitarna društva v skupni kuhinji, bi doživeli strašno tragedijo.

Deca bednih.

14.000 duš naseljuje Trbovlje. Človek mora hoditi ves dan po Trbovljah, da se uveri, da to ni običajno delavsko naselje. V večini ga pa ne tvorijo delavci in njihove žene, marveč delavska deca. Neizbežna je misel, ki se vrva, da ima trboveljsko rudarsko naselje največ dece od vseh rudarskih naselbin na kakem drugem mestu. Opaziš tudi, da je vsa ta deca prezrela za svoja leta, kar se vidi po njihovi igri in obnašanju na ulici. V fiziološkem in duhovnem pogledu predstavljajo fenomen. Ze petletni malčki, bledi in mršavi, vendar čisti in korektni v higijenskem pogledu, imajo mišice in razum, s katerim se lahko ponašajo osemletni dečki. Njihovi malo starejši tovariši znajo masno opsovati, vedo ti tudi vse povedati o svojih očetih: kolikšna je njihova plača, na kakšnem rudarskem poslu so zaposleni in kakšne krivice trpe.

Kamorkoli prideš, kamor zaviješ, povsod vidiš deco. Matere te dece redkokdaj opaziš. Silno korpulentne, kot da imajo najboljšo hrano, razprostrijo raje pred stanovanji svoje otekle noge po cele dneve blagodejnim sončnim žarkom. Druge zopet, suhe in šepave, si v ranem jutru natovarjajo na svoje zgrbljene hrbte šestdesetkilogramske košare premoga in jih odnašajo iz rudniških skladišč v svoja stanovanja. Na prvi pogled bi mogel reči, da te žene ne rode, niti se ne morejo nazvati matere. Ampak skoro vsaka ima najmanj po šest otrok, ki odraščajo v bedni, pa tudi zli sredini.

Odkar se pomni, se Trbovlje spominjajo kot najzloglasnejši kraj. Kot da ta grobi in surov svet živi samo zaradi psov in nožal. Psovke trboveljskega rudarja so dolge in obširne. Vino, kot nujni spremljevalec vsakega rudarskega življenja dobiva pri trboveljskem rudarju izraz šele v zamahu noža. Iz Trbovelj so poznani mnogi zverški, zloglasni dogodki. Danes pritiska Trbovlje še glad in beda; vsled tega je še temnejše v očeh sveta.

Človek bi mislil, da hodijo po trboveljskih ulicah raztrgani, brezbržni otroci, vsi pod vplivom zlih prilik in svojih očetov. Vendar te en sam sprehod po rudarskih revirjih uveri, da ta deca ni ona, kar njihovi očeti v smislu slabih nagnjenj.

ŠIRITE „NAŠO MISEL“!